

Γέρων Εφραίμ Κατουνακιώτης, μία αγιασμένη μορφή (†27/2/1998)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η μαθητεία του στον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή.

Ο Γέροντας Ιωσήφ έμενε τότε στον Άγιο Βασίλειο, το υψηλότερο ασκητικό μέρος πάνω από τα Κατουνάκια, παράλληλο σε υψόμετρο με την Κερασιά. Κυρίαρχος Μονή των ασκητικών αυτών περιοχών είναι η Μεγίστη Λαύρα. Σε αυτά τα ερημικά μέρη ησύχαζε ο Γέροντας μας. Εκεί τον γνώρισε ο αείμνηστος Γέροντας Εφραίμ.

Τον επισκέφθηκαν με τον Γέροντα Νικηφόρο, που είχε ιδιαίτερη ευλάβεια στον Γέροντα Ιωσήφ. Όπως μας έλεγε ο ίδιος, του προκάλεσε συγκίνηση και θαυμασμό η ερώτηση του Γέροντος Ιωσήφ προς τον Γέροντά του, που έγινε κατά την πρώτη συνάντησή τους. Δεν αναφερόταν στο εργόχειρο ή την ικανότητα του υποτακτικού στις διάφορες εργασίες της καλύβης.

Ο Γέροντας ρώτησε: « Κάνει, παπά Νικηφόρε, ο Εφραίμ υπακοή;». Ο παπα Εφραίμ μας έλεγε γι' αυτήν την ερώτηση κατά την πρώτη συνάντησή τους. « Αυτό με συγκλόνισε. Αισθάνθηκα ότι μέσα σε αυτόν τον Γέροντα υπάρχει ζωή και Χάρις, γιατί αυτή την ερώτηση από κανένα άλλον δεν την είχα ακούσει. Ευτυχώς που ο παπα Νικηφόρος δεν με εμπόδιζε να επισκέπτομαι και να διδάσκομαι από αυτόν την Πατερική παράδοση».

Όλα τα ερωτήματα του, αλλά και όσα η απειρία του προκαλούσε, θα εύρισκαν τώρα απαντήσεις και ερμηνεία. Αυτό πραγματοποιήθηκε με την γνωριμία και τον σύνδεσμό του με τον Γέροντα Ιωσήφ. Πολύ σύντομα διδάχθηκε το νόημα του πνευματικού νόμου και την ευμέθοδο πάλη του αοράτου πολέμου, που του έγιναν ισόβια καθήκοντα και έπαθλα του ζήλου και της ευλαβείας του.

Μας έλεγε ότι είχε λογισμούς να φύγει από τον Γέροντά του, γιατί δεν βρήκε τίποτε πνευματικό. Ο Γέροντας Ιωσήφ τον συμβούλευσε να μην φύγει, αλλά να

παραμένει με ταπεινό φρόνημα και θα τον βοηθούσε αυτός πνευματικά. « Έβλεπε μέσα μου, όλο τον εαυτό μου. Με λεπτομέρεια μου ερμήνευε το τι θα μου συμβεί μέχρι τέλους της ζωής μου. Τώρα που τα βλέπω, καταλαβαίνω τι σημαίνει άνθρωπος του Θεού, τι σημαίνει άγιος».

Μια μέρα μετά την Λειτουργία τον κράτησε κοντά του και του είπε: « Ξέρω τους λογισμούς σου και όλη την κατάστασή σου. Μην φοβάσαι. Δεν θα σε αφήσω μόνο». Άρχισε να του ερμηνεύει περί πράξεως και θεωρίας, ειδικά δε τους καρπούς της νηπτικής εργασίας, που προκαλεί η εσωστρέφεια.

« Η θεία Χάρις που ήδη ενδημεί στην ψυχή σου θα αυξηθεί όπως Αυτή γνωρίζει και θα σου γίνεται “ τα πάντα εν πάσι”. Στις απότομες δυσκολίες θα μορφοποιείται σε εικόνες και σχήματα και θα σε βοηθεί. Θα σε ειρηνοποιεί στις ταραχές, θα σου ανοίγει τον νου να καταλαβαίνεις τα μυστήρια της θείας Προνοίας, που θα συναντάς».

Του όρισε ένα πρόγραμμα ως πρώτη αρχή. « Θα αρχίσεις να λες την ευχή “ Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησον με” για μία ώρα. Να το πεις όμως στον Γέροντά σου για να μην θεωρηθεί δικό σου θέλημα». Ο Γέροντάς του, απλός όπως ήταν, δεν κατάλαβε τι σημαίνει αυτό και δεν τον εμπόδισε.

Όταν ξαναπήγε για Λειτουργία, τον ρώτησε ο Γέροντας Ιωσήφ, αν κράτησε το πρόγραμμα. Αυτός απάντησε: « Γέροντα, με αυτήν την ευχή από τα μάτια μου τρέχουν ποτάμι τα δάκρυα και μέσα μου αισθάνομαι σαν αναβρασμό. Μια φωτιά καίει στην καρδιά μου για τον Χριστό». Από τότε με την συμπαράσταση του Γέροντος Ιωσήφ άρχισε να μυείται στα μυστήρια της νηπτικής εργασίας. Αυτή η εργασία προκαλεί την κάθαρση της καρδιάς και τον θείο φωτισμό. Έτσι αναδείχθηκε αθωνικός φωστήρας για παρηγοριά μας στους τα «τέλη των αιώνων καταντήσαντας».

Ως ιερέας, ο παπα-Εφραίμ, είχε την δυνατότητα να επισκέπτεται πιο συχνά τον Γέροντά μας Ιωσήφ. Τρεις ή τέσσερεις φορές την εβδομάδα ανέβαινε για την τέλεση της θείας Λειτουργίας. Από τα Κατουνάκια προς τον Άγιο Βασίλειο ήταν αρκετή ανηφόρα. Η νεανική ηλικία και ο πνευματικός ζήλος του παπα-Εφραίμ τα υπερέβαιναν. Μάλιστα οι διηγήσεις των παλαιών Πατέρων μας, τον ερέθιζαν προς φιλοπονία, την περιεκτική ενέργεια της προκοπής.

Πολλές φορές από το ζήλο του να βρεθεί κοντά στον “ δάσκαλό” του, έτσι ονόμαζε τον Γέροντα, πήγαινε νωρίτερα και καθόταν στο πεζούλι περιμένοντας να του ανοίξουν. Το τυπικό του Γέροντος Ιωσήφ ήταν αυστηρό και απαραβίαστο. Το τηρούσαν με ακρίβεια και ικανοποιούσε τον νέο ιερομόναχο αθλητή στην αρχική

πορεία του ζήλου του, αφού άμαθε την σημασία της φιλοπονίας, στην οποία υπάρχει το πλήρωμα της άρσεως του σταυρού.

Το πρόγραμμα του Γέροντος Ιωσήφ συνοπτικά ήταν το ακόλουθο. Τέλεση Εσπερινού με κομποσχοίνι. Επίσημο γεύμα και μετά ξεκούραση με ύπνο. Έγερση, μικρή περισυλλογή και ένας καφές. Μετά ο καθένας αποσυρόταν και άρχιζε την αγρυπνία με κομποσχοίνι, μέχρι τα μεσάνυχτα. Στην συνέχεια άρχιζε η θεία Λειτουργία, με ησυχία και γαλήνη, αυτήν που απαιτεί η εσωστρέφεια.

Το βάθος αυτού του μυστηρίου της «εν πνεύματι και ησυχία» λατρείας, που τελειοποιούσε η θεία Λειτουργία, πάντοτε με συγκίνηση και έξαρση προσπαθούσε να μας μεταδώσει, να μας πληροφορήσει, επειδή πάντοτε το “έπασχε” ο οσιώτατος Γέροντας μας.

Επειδή η ζωή στην περιφέρεια του Αγίου Βασιλείου δεν ήταν υποφερτή, μετακινήθηκαν σε χαμηλότερα μέρη, στην Μικρή Αγία Άννα, παίρνοντας μαζί τους τα μηδαμινά υπάρχοντά τους.[...] Στην Μικρή Αγία Άννα παρέμεινε σχεδόν δύο μήνες ο παπα Εφραίμ κοντά στον Γέροντά και μυήθηκε στα μυστικότερα της ησυχαστικής ζωής και τα μυστήρια του πνευματικού νόμου. Μας τόνιζε, ως σημαντικό γεγονός στην ζωή του, την πληροφορία και αίσθηση της Χάριτος, που πήρε από την ευλογία του Γέροντος σε αυτό το διάστημα που παρέμεινε κοντά του. Πόσο μας προκαλούσε την λαχτάρα και άναβε τον πόθο να αξιωθούμε και εμείς την ίδια ευλογία, αφού πάντοτε προσπαθούσαμε στις ίδιες γραμμές και στόχους, μάλιστα όταν οι αποδείξεις των συνασκητών μας ήταν τόσο βέβαιες και φανερές;

Χωρίς κόπο πειθαρχούσε στις υποδείξεις του δασκάλου στην ζωή της “πρακτικής”, κατά τους Πατέρες. Αυτήν ακολουθεί η “θεωρία”, το υψηλότερο αποτέλεσμα της ανθρωπίνης προσπάθειας με συνεργασία της θείας Χάριτος, και στην οποία ως βραβείο δίδεται ο αγιασμός. Η πεμπτουσία της ευλογημένης πρακτικής, αλλά και του παραδείγματος του Κυρίου μας, είναι η με επίγνωση υποταγή και υπακοή και αυτός ήταν πλέον ο σκοπός όλων των επιδιώξεων του νέου αθλητού.

Με κύριο μέσο την υποταγή και υπακοή έφθασε με την Χάρη του Χριστού στον θρίαμβο του αγιασμού. « Υπακοή ζωή, παρακοή θάνατος», συνεχώς επαναλάμβανε. [...]

Αυτό το μεγάλο μυστήριο, πολύ νωρίς συνέλαβε ο νεαρός αθλητής, μοναχός και ιερέας Εφραίμ και το εφάρμοσε ως μόνιμο καθήκον, χωρίς να παραμελεί τα υπόλοιπα καθήκοντά του προς τον Γέροντα Νικηφόρο. Έχοντας πλήρη γνώση των αποτελεσμάτων της παρακοής και της αμελείας του προγράμματος, κρατούσε την

ακρίβεια της συνειδήσεως, πολλές φορές σε βαθμό αυτοθυσίας και μαρτυρικής αθλήσεως, που ήταν χαρακτηριστικό της ζωής του. Η παρουσία του μόνο προκαλούσε στους προσεκτικούς την αφύπνιση και εγρήγορση. Στην ευτέλειά μου, έδειχνε πάντοτε αγάπη και αυτό ήταν αφορμή προσοχής και θάρρους στις διάφορες αποθαρρύνσεις της νεανικής απειρίας μου.[...]

Αφού συνειδητοποίησε, ο οσιώτατος Γέροντας, την σημασία και το νόημα της σαρκώσεως του Θεού Λόγου και την λεπτομέρεια, που οι Πατέρες μας έζησαν σε όλη την ζωή τους, δεν έδωσε κατά το ψαλμικό λόγιο «ύπνον τοις οφθαλμοίς και ανάπαυσιν τοις κροτάφοις» (Ψαλ. 131, 4) μέχρις ότου και αυτός πρακτικά ζήσει τις θείες αντιλήψεις και δωρεές της Χάριτος, που διαπιστώνουμε προσωπικά και εμείς να συμβαίνουν στην ζωή του. Περισσότερο όμως, μας συγκινούσε η αυστηρότητα της μαρτυρικής φιλοπονίας του.[...]

Τα πρώτα μαθήματα άρχισαν στο ησυχαστήριο του Αγίου Βασιλείου όταν ανέλαβε την εφημερία στον Γέροντα Ιωσήφ. Έγιναν συστηματικά αποδίδοντας πνευματικούς καρπούς όταν μεταφέρθηκε ο Γέροντάς μας στην Μικρή Αγία Άννα, όπου παρέμεινε εκεί για δύο μήνες μαζί του ο παπα-Εφραίμ. Όταν τον ρωτούσαμε για να γνωρίσουμε τα στοιχεία της πνευματικής προκοπής, μας έλεγε: « Δύο μήνες που κάθησα στον γέρο Ιωσήφ ήταν αρκετοί, για να βρω την χάρη, όπως οι Πατέρες μας περιγράφουν. Η προσεκτική ζωή είναι απαραίτητος όρος και ειδικά η συντριβή του θελήματος, κυρίως όμως η καθαρή προσευχή. Όπως έμαθα από τον Γέροντα να συγκεντρώνω τον νου μου, προσευχόμενος μόνος στο κελλί μου. Ξαφνικά αισθάνθηκα σαν να άνοιξε μπροστά μου το απέναντι μέρος και παρουσιάστηκαν τρεις μορφές. Τόση αγάπη πλημμύρισε την ψυχή μου, που αυθόρμητα αγκάλιασα την μεσαία. Η αίσθησή μου με έπειθε ότι ήταν ο Χριστός με δύο αγγέλους. Δεν μπορώ όμως να περιγράψω τι συνέβη ή τι αισθάνθηκα. Η λύση στην απορία μου ασφαλώς δινόταν από τον Γέροντα στον οποίον πήγαινα μόλις περνούσε η θεία επίσκεψη. Ανέβηκα στον δάσκαλο, αν και ήταν μεσάνυχτα, για να μάθω την σημασία του μυστηρίου, που για πρώτη φορά μου συνέβη». Όταν μας το διηγόταν αυτό ήταν σαν να το ξαναζούσε και μας έπειθε εκ των πραγμάτων ότι «πιστός Κύριος εν πάσι τοις λόγοις Αυτού» (Ψαλ. 144, 13).

Και συνέχισε να αφηγείται:

« Αν και ήταν ακατάλληλη η ώρα της επισκέψεως και απαιτήσεώς μου, με δέχθηκε ο Γέροντας, με αγκάλιασε με χαρά και μου είπε: Αυτή, παιδί μου, είναι η Χάρις που σε δίδασκα και ήθελες να γνωρίσεις. Αυτή είναι η πρώτη βαθμίδα, το γνήσιο πρώτο ξεκίνημα. Από εδώ θα έρθουν τα όσα περιγράψαμε και εμείς και οι Πατέρες μας, που διάβαζες και με ρωτούσες. Πόσοι το ζήτησαν αυτό μέσα στην ιστορία και την ζωή και το βρήκαν αργότερα ή μετά από έμπονη προσπάθεια και συ το βρήκες

τόσο σύντομα και τόσο καθαρά. Τώρα, άλλη αίσθηση, άλλοι κόσμοι και τροφή πνευματική, άλλο επίπεδο προσευχής, που είναι μάλλον η αίσθηση της αγχιστείας “όσων έλαβον Αυτόν” και με εξουσία μπαίνουν στο χώρο της υιοθεσίας».

Στο σημείο αυτό μας προκαλούσε, ώστε να είμαστε προσεκτικοί και να επιμένουμε στην προσευχή.

Μετά από αυτό το γεγονός έγινε αχώριστη η παρουσία του στον Γέροντα και συνεχώς τον προκαλούσε. «Όχι μόνος σου Γέροντα να γεύσαι τα κεράσματα». Ο μακάριος Γέροντας μας Ιωσήφ συνήθιζε να αγκαλιάζει το κεφάλι των μαθητών του και να προσεύχεται, όταν αισθανόταν την ώρα της μεταδόσεως κάποιας θείας ευλογίας.

Κάποτε, μας έλεγε ο αείμνηστος, όταν επισκέφθηκε τον Γέροντα τον βρήκε σε κατάσταση εκστάσεως, σε ώρα προσευχής. Κρατώντας το κεφάλι του, το ακούμπησε στο στήθος του. Προσευχόταν σαν να βρισκόταν σε θεωρία. Όταν συνήλθε του είπε με πολλή χαρά.

« Εσύ, παιδί μου δεν έχεις μόνο καθαρότητα και ευθύτητα ψυχής. Έχεις την αγνεία, τον χώρο και την έδρα της Χάριτος. Αυτά όλα που είδες και γεύτηκες είναι πληροφορίες, που πάντοτε σε απασχολούσαν. Τώρα είναι η ώρα της δικής μας προσφοράς, για να αποκτήσουμε τα θεία χαρίσματα. Τώρα είναι η ώρα της πράξεως, που είναι η επίβασις της θεωρίας».

Από τότε ο νέος αθλητής με περισσότερο ζήλο σήκωνε τον περιεκτικό σταυρό της φιλοπονίας δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην υπακοή, την πραγματική βάση της προκοπής. Τα έργα και οι λόγοι του οσιωτάτου Γέροντος Εφραίμ, όλη η ζωή του, όλος ο στόχος και σκοπός ήταν η υποταγή και υπακοή.

Μας έλεγε κάποτε: « Αφού, σχεδόν με περιέργεια, συνάντησα τον γερο-Ιωσήφ και μου αποκάλυψε ποιός ήμουν, δεν φανταζόμουν ότι θα ενωθώ μαζί του, θα συνεχίσω την δική του παράδοση και θα γευθώ αυτά που διαβάζουμε στους Πατέρες. Ομολογώ, ότι κανέναν άνθρωπο δεν αγάπησα τόσο, ούτε φοβήθηκα, όσο αυτόν τον Γέροντα, που έγινε και έμεινε το ίνδαλμα όλης της ζωής μου, και όταν ζούσε και όταν έφυγε. Έγινε το σωσίβιό μου, η μνήμη του και μόνο με ανέσυρε από τα λάθη και με προήγαγε σε προκοπή σε όλη την ζωή μου».

Κάποτε που έκανε κάποιο λάθος και άργησε να πάει στην Λειτουργία την κανονική ώρα, τον επέπληξε και τον έδιωξε από το κελλί του. Τον κράτησε μακριά του για τρεις ημέρες, όσο και αν με δάκρυα ζητούσε συγχώρηση. Όταν τον δέχθηκε κατάλαβε, ότι ήταν μία δοκιμασία πρακτικής εμπειρίας, για να τονίσει την σημασία της ακρίβειας, που απαιτεί η πνευματική πρόοδος ώστε να οδηγηθεί από

την πράξη στην θεωρία.

Η μόνιμη προσπάθεια και εργασία του Γέροντος Εφραίμ ήταν, όπως διδάχθηκε από τον Γέροντά μας Ιωσήφ, η ακριβής τήρηση του προγράμματος. Προσπαθούσε να αντιγράψει τον Γέροντα Ιωσήφ στις αγρυπνίες, στις προσευχές, όσο επέτρεπε το τυπικό τους στα Κατουνάκια. Την αγρυπνία κατά την διάρκεια της νύκτας την τηρούσε με όση δύναμη είχε. Κατά την διάρκεια του καλοκαιριού, μετά το Απόδειπνο, αποσυρόταν σε μία άκρη της καλύβης τους με ένα μικρό σκαμνάκι και σχεδόν μέχρι τα μεσάνυχτα προσευχόταν. Τον χρόνο τον μετρούσε με την ανατολή των άστρων μέχρις ότου έφταναν σε ορισμένο ύψος.

Εντρυφούσε επίσης στα κείμενα της Αγίας Γραφής και των Πατέρων, ιδιαίτερα των ασκητών και της Φιλοκαλίας. Αποστήθιζε ολόκληρα κείμενα, που αναφέρονταν στην εσωστρέφεια και τα μυστικά της θείας Χάριτος.

Η ευλάβειά του εκδηλωνόταν ιδιαίτερα στην θεία Λειτουργία και λειτουργούσε καθημερινά μέχρι τα γεράματά του, όσο το επέτρεπαν οι δυνάμεις του. Συνεχώς σκεπτόταν την αυριανή Λειτουργία και προσευχόταν για να έχει αίσθηση Χάριτος. Σε αυτήν φανέρωνε όλο τον εσωτερικό του κόσμο, που έπασχε τα θεία. Ως λειτουργός ήταν μετάρσιος και επέμενε στην μνημόνευση όσων γνώριζε και θυμόταν και όσων κατά καιρούς του ζητούσαν πνευματική βοήθεια. Ιδιαίτερα όμως μεριμνούσε για τους κεκοιμημένους, γιατί έφυγαν και ίσως ήταν ξεχασμένοι. Πολλές φορές, όπως μας έλεγε, είχε πληροφορία για την κατάσταση αυτών που μνημόνευε. Όταν κάποτε ξεχνούσε να μνημονεύσει μερικούς, αισθανόταν ότι του έκαναν παράπονο. Απαιτούσε πάντοτε μετά την Λειτουργία να υπάρχουν κόλλυβα για Τρισάγιο.

Το πως θα ψάλλει τα της θείας Λειτουργίας διδάχθηκε από τον Γέροντα Ιωσήφ. Χαιρόταν τόσο πολύ ο μακάριος Γέροντάς μας από τις Λειτουργίες, που έκανε ο μακαριστός αδελφός μας και έλεγε: « Δεν πιστεύω να γίνεται στο Άγιον Όρος καλύτερη θεία Λειτουργία».

Σε όλη την ιερατική διακονία του έκανε Σαρανταλείτουργα. Είχε όμως πολλή ακρίβεια στις αμοιβές, και ουδέποτε δεχόταν χρήματα γι' αυτά, αν δεν ήταν βέβαιος, ότι θα τα τελέσει. Δεν δεχόταν επίσης δωρεές, αν δεν μπορούσε να προσευχηθεί για τους δωρητές. Τα περισσότερα δε χρήματα μοίραζε στους φτωχούς πάντοτε μυστικά.

Επόμενο είναι φυσικά σε όσους γεύτηκαν τις θείες δωρεές να μην τους συγκινεί ή απασχολεί ο μάταιος αυτός κόσμος. Στον Γέροντα, ήταν φανερή η αποχή από τα πράγματα αυτού του κόσμου και ιδιαίτερα από τα χρήματα. Έμαθε από τον

Γέροντα Ιωσήφ την δύναμη και ενέργεια της πίστεως, αυτήν που οι Πατέρες ονομάζουν «πίστιν της θεωρίας», και με την βοήθεια αυτής αμεριμνούσε, αφού όλα τα ανέθετε στην θεία Χάρη, που εν αισθήσει πάντοτε έπασχε.

(Γέροντος Ιωσήφ Βατοπαιδινού, «Ο χαρισματούχος υποτακτικός. Γέροντας Εφραίμ ο Κατουνακιώτης», Ψυχωφελή Βατοπαιδινά 12, σ. 41-57- αποσπάσματα.)